

ERİK AĞACI ÖYKÜ

Edebiyat Kültür ve Sanat Dergisi

MART-MİSAN 2023 Yılı: 3 Sayı: 20

Sesimi Duyan Var mı?

Gonca **Dolu**
Halil **Maras**
Cemal **Karsavan**
Ali İhsan **Tarman**
Ahmet Tefvik **Karaaslan**
Adil **Başoğul**
Halis **Tamkoç**
Heybet **Akdoğan**
Kerime **Bistami**
Mehmet Muhlis **Şepik**
Osman **Akyol**
Elmas **Tunç**
Gülçin **Granit**
Fatma **Türkdoğan**
Deniz **Saygın**
Sude **Yenin**
Yücel **Bilgin**
Ayten **Dirier**
Ali Barış **Tongur**
Erkin **Uzun**
Serpil **Tuncer**

ERİK AGACI
2 Aylık Sanat-
Edebiyat E-Dergisi
Yıl: 3 Sayı: 20
Mart - Nisan Sayısı
2023

**SAHİBİ VE GENEL
YAYIN YÖNETMENİ**
Serpil Tuncer

YAYIN KURULU
Serpil Tuncer
Fatma Türkdoğan
Hatice Eğilmez

GRAFİK TASARIM
Cemre Yılmaz

WEB TASARIM
Ömer Can Talu

İLETİŞİM
meltemfas@hotmail.
com

Yazıların hukuki
sorumluęu yazana
aittir. Dergideki yazılar
yayınlansın veya
yayınlanmasın veril-
mez. Dergideki yazılar
kaynak gösterilerek
alıntı yapılabilir.

ISSN 2458-9063

İÇİNDEKİLER

Gonca Dolu GELGİT	3
Halil Maraş SUSUZDULAR	4
Cemal Karsavan BAHARIN GÖZLERİ MENEKŞE	6
Ali İhsan Tarman BLANKET SAVUNMASI	7
Ahmet Tevfik Karaaslan YAZGI	8
Adil Başoğul KUTSAL YAZI	9
Halis Tamkoç DURULANMA	10
Heybet Akdoğan BEN SİMYASIZ YÜZÜNDE ARAYIŞTIM	11
Kerime Bistami GÜL GİBİ	13
Mehmet Muhlis Şepik DESTİNA / SANA LAYIK OLAMAM	14
Osman Akyol FERHAT İLE DAĞ	16
Elmas Tunç ÇAĞRI	17
Gülçin Granit SESSİZLİĞİN SESİ	18
Fatma Türkdoğan ÖFKELİ DEV	20
Deniz Saygın BAY NOKTA İLE BAYAN VİRGÜL	23
Sude Yenin RETROSPEKTİF DUYGULAR	27
Yücel Bilgin BEN DE ÖĞRETMENİM	29
Ayten Dirier YILBAŞI'NIN TARİHÇESİ VE TÜRKLERDE AĞAÇ-GÜNEŞ KÜLTÜRÜ	32
Ali Barış Tongur BOYACI KIZ	40
Erkin Uzun İYİLİK VE ADALET	43
Serpil Tuncer ÖNCESİNDE MASLOW'UN TEMEL İHTİYAÇ TEORİSİ, SONRASINDA EDEBİYAT!	46

Gonca Dolu

GELGİT

Gözlerinde yıktığın an kırıldı
içim içinden
varmış gibi girdin
hiç olmamış gibi çıkıp gitme

Unutuldum belki ama hatırladım ki yolu kesiştiren sendin
duman mı değdi
birimizin esrik, diğerimizin esir olduğu aşka

Elimin kaydığı sayfaya hatalarımı ekiyor kalemin hançeri
dışım keşkeleri biçen şimdi

Soluk soluğa geldiğimiz de kavuşmanın içine dalıyordu
iki aşkın sesi
dudaklarını kapanmayan mesafeler mi mühürledi

Biri iki eden cehennem bakışlı yolda arkana bakma
anılar yanıyor her adımında

Gelgitlerle yükselip düşen yüreğimi avucunda ovalama
kırık bir ok olur
düşer ayaklarının dibine

Çoğalırken içimde güneş tutulmalarının bittiği yere gel
tenim orada seslenecek sesine.

Halil Maraş

SUSUZDULAR

insanın insan yakan ateşinden tutuşup
kâinatı çalkalayan su
hu diye harlarken sonsuz kuyuyu
bir yolcunun düşünde ölümsüzlüğü
buyurdu hancılar
bu sözleri duyanların gözleri arşa
kadar yükseldi
başları bin bir parça olup bin bir
yere...
gölgeleri görenler bu aleni fecri dedi-
ler ummadılar başka
çok zaman geçmedi buharlaştı sular
giyabında her şeyi hancıdan buldular
yalan mıdır yalancılar...

insanın insan boğan bağnazlığından
birikip çağlayan su
hu diye harlarken sonsuz kuyuyu
bir meczubun düşünde aşkı buyurdu
tutucular
tez zamanda hükmü padişah koynuna
sokuldu usulca
boynunu öne doğru eğdi eyyamcılar
o muazzam ahkâm kesenler susunca
bu su sizi kaldırmaz dedim
bu su yakar mı hiç insanı!
düşünmedi bile
düşkündür diyen düşsel zavallılar...

insanın insan yıkan gafletinden yüz
bulup taşkınlaşan su
hu diye harlarken sonsuz kuyuyu
bir katilin düşünde korkuyu buyurdu
alaycılar
meydan meydan gezindi sancılar
maharet suda değildir demeye başla-
dı isyancılar
göğe el açtı yerlere kıyıcılar
bu su sizi ıslatmaz dedim
sessizliğe büründü veryansıncılar

dört cümle kapısı aradı şairler o gün
dört kitaba sığındı umarsızlar
zannettiler ki damla içinde derya
oldular
hep bir ağızdan hu diye açıldı sonsuz
kuyular
ıslak kaldı dudaklar kanıverdi ruhlar
oysaki
susuzdular...

Cemal Karsavran

BAHARIN GÖZLERİ MENEKŞE

Nisan yağmuruydu camda buğulanan
Her yıl baharlar süslerken gözler buğulu
dalıp gitti
Bilmem kaçınıcı bahardı
Yenik düşmüştü aşka

Papatyadan fal açmıştı
seviyor sevmiyor
Serçeler civil civil
Güneşin gözleri bulutun arasında
Saçlarını tarıyordu meltem

Kocaman açık alanda
Ve kalabalıklar içinde yalnızdı
Avuç içine sıkıştırıyordu parmaklarını
Dişleri keman yayı
Akordu bozuk bir bahar

Bir kuş ilişiverdi gözüne
Ötüşlerinde neşe mutluluk
Daldan dala zıplıyordu
Ürperiverdi bir anda
Bir ayak sesiyle

Ağır ağır yaklaşan yanına
Kadının gözleri menekşe
Adamın gözleri menekşe
Kuşlarla uçurdu yüreğini
Baharın gözleri menekşe

Ali İhsan Tarman

BLANKET SAVUNMASI

İnansam güçlü olacağım çocuğun derdini mayalayan dünya da
Şekerleri yere düştükten sonra tek ilâhla tanıştığını öğrenen boğuk
kalan yüzlerini
Paslanan parmaklıklara en çok benzeyen insanların yorgun geçmişini
Beni sakinleştiren parkların resmine düşürüyor.
Blanket şehrinde tabyaların ılık çalan acılarını dünyadan öğrenirken
Aralıksız korkuları resimleyen sessizliğin yoğun mesaisi
Bana önceki çağların normal olmayan alışkanlıklarını tekrarlıyor.
Barbaros bulvarında batı karanlığı ölçü biriminde
Ergen gülüşleri tazeliğini güçlendiriyor.
Bir günah ki her zamankinden daha samimi doğuyor.
Işıklar vaktini ezberlerken, soğuğun kokusunda intikam besleniyor
Yol içerisine gizlenen uzaklık ve yakınlık telaşesi üzüntü mü sevinç mi
Belirsiz bir çiçek yorgunluğu kapılar da
Sonrasında üşüyen kuşların dalgın halleri
27E Şirintepe – Kabataş otobüsünde kırmızı köstekli bir anı uyanınca
Çocukların istediği yere gidiyoruz
Tutamaçları nasırlı deriye dönmüştü
Şoför eski zamana benzeyen fiziği ve kıyafetiyle,
Direksiyonla kararlaşan sesini duyunca herkes arkaya doğru ilerliyor
Ben bu kalabalığı severken hayatın şimdilik burada olduğuna inandım.
Gençlerin ve yaşlıların önce dağıldığı sonra toparlanıp sarıldığı bir
zaman
Eski gocuklarında kıyam bi nefsihi doğruluğunu taşıyan masumlar
Anne seslerine işlenip çocukların üzerine sarılıyor.

Ahmet Tevfik Karaaslan

YAZGI

Cazibesine ihanet eden şiir!
Sen de gel beriye
Seyreyle allı morlu yazgıları
Saklambaç şimdilerde içimizde sessiz
Kahkahalar var oynak gecenin içinde
Nakış nakış işlenmiş mey kokusu
Yazgısına kırağı düşmüş herkes burada
Hepsinin altın portakalı elinde
Tasadüflerin efendisi de burada
Altında isimler var belli belirsiz
Çocukluğumdan kalma gözler
Samimi yollar var bir de
Sessiz bir arkadaş ile gidilen
Sarıp sarmalayan loş hikâyeler gecelerde
Yelkovan var akrebin peşinde biçare

Adil Başoğul

KUTSAL YAZI

Netjer medu kutsal gücün yazısı

Haydi git

Benden bu kadar

Bu kaçınıcı kuş öldürdüğün kalbimde

Haydi git

Bu son veda edişim belki de

Aşkın romantizmi kimi sarmadı ki

Hem Aşksız bir dünya neye yarar ki

Üç menekşe açtı gökyüzümde

Üç mavi ışık ki aktı delice

Yedi özgürlük savaşçısı

Yedi yol açtı göğe doğru

Açıldı netjer medu

Görüldü kutsal gücün yazısı...

Halis Tamkoç

DURULANMA

Gelinlik giydirdiler sessizliğe
Kıvılcımların damla...
Sızıntıların ateş olduğu yerde.
Tam ortasından
Bir büyük acının
Kaybolmak geçti
Bir hayal göründü
Derin. Sarsıntıları hissedilir
Vardı ama yokluğu gerçekleşip duruyor,
ötesi ah ötesi!
Kimiltısız
Gün gün ağıt olup çıkıyordu
Işıksız. Gölgelerle sürdü avuntu
Küçük bir iç uzayın meyvesiydi neşe
Bin bir hüznün geldi savurdu
Saklanırdı... Korkardı. Sinmiş bir çocuk gibi
Durulsun isterdi tek
İleriki yaşantılarının öfkesi
Taştı taştı taa ufka dek
Görünmeden hiç kimseye
Fakat aniden
Döküldü bıçak sırtında tuttuğu kadeh
Ve uzayan geceyi söndürdü
Bütün aydınlığıyla sabah...

Heybet Akdoğan

BEN SİMYASIZ YÜZÜNDE ARAYIŞTIM

karanlık çekilince başlıyor karanlığımız
acıya saplanmış nefesimizle
kendi sesimizin yankısını arıyoruz
sen gözlerini esrik uykulara teslim ederken
ben ömürlerini sana bağışlamış yıldızlara
ay ışığı dağıtıyorum
tutunduğumuz gülüşler
geceye tutuşmuş
aç gözlerini
sabah siyah pelerin örtünecek yoksa

ziyan zamanımızın matemi
hasreti süzerken
bakışlarımız sorgusuz sualsiz ayrılıktı
dudaklarımda gerilen
dilimin yongası
gurbet susuşlarıydı
sen hep uzak kentlerin yolcusuydun
ben simyasız yüzünde arayıştım

kaybettiğim suretine denk düşüyor bütün
insanlar
yokluğun yalın zehir
uzayıp gidiyor hayalin daldığım yere
geçip gittiğin her yerde
adım adım intiharlar arıyorum

hep aynı vedadayken
unutmuşuz vuslatı
öfkemize yapışmış gurur pıhtılarıyla

esriyen mutluluğumuzla
biz aşkı ayrılığın ilk adı kılmışız
bir gülün hangi toprakta açacağını
bilememişiz

sulara yön verirken mevsimler
beni bir damlanın pusulasında
seni kaybettigim ağıntıya ugurla

Kerime Bistami

GÜL GİBİ

Gül gibi olabilir misin?

Söylesene, bedeninde onlarca dikenle

Bir gül gibi açabilir misin?

Hem kanarken, hem güzel kokabilir misin?

Sevgi uğruna koparılmayı göze alabilir misin?

Solsan, kurusan da bir defterin arasında

Güzel bir anı olarak kalabilir misin?

Bir gül gibi olabilir misin?

Mehmet Muhlis Şepik

DESTİNA / SANA LAYIK OLAMAM

Sana yalanlar söylemeyeceğim, Destina
incitmeyeceğim yüreğine sığınan düşlerini
kalbimden kalbine konan kelebekler
ömrünü ömrüne ulamaya kan içinde kalsa da
sana yetişmeye umut aşılayacağım ayaklarıma
gözlerimde sana gelmek geceden kandil
mutluluk çığlıkları ısmarlayacağım

Adını söylemeye varamaz oldu kekeme dilim
ne zaman Destina demeye kalksam
bir papatya kucak açar baharın esenliğine
düşlerimde sevgiyle uçuşan yağmur kuşları
gün gecenin rengiyle ihrama bürünür

Dudaklarıma bülbüllerin teranesi asılı
yasaklı bir aşkın mahremi gül tende diken
gözlerime çekilir ar perdeleri, göremem

Sen ki düşler ülkesinin biricik peri kızı
utanırım adımı adının yanına yakıştırmaya,
ellerim yumru, yıldızlara uzanamam
Kays değilim Destina, sana layık olamam

Gölüşünden kurak toprak tohuma gebe
bir goncasın dokunmaya kıyamam
narinliğini teninden alır çiy taneleri
ne zaman bir hüzün sararsa yüreğini
dur derim Destina, ıslatma yapraklarını

yüreğine bağbanken, küstürme renkleri
öksüz bırakma şiirlerimi, yitirme hayalimi
karanlığa çevirme gündüzlerimi
düşerse gözlerinden bir damla yaş
kopar yüreğimde tufan, ıslah olamam

Umut düşlerinin vazgeçilmeziydi
bir anne şefkatiyle dokunurken saçlarına
araf bekleyişinde vuslatı sığdırırdın avuçlarına
sana yalanlar söyleyemem, Destina
incitemem yüreğinin Kaf ardı sevda yanını
yanarsan benimle tekrar yeşillenir çöl
Kays değilim Destina, sana sadık kalamam

Kuşlar uçar sılamdan gurbetine doğru
boğazımda hasretin acı katranı
dört bir yanım ölüm rengine yalnızlık
dilim nedamet tövbesini sayıklarken
boynumda günahkar eşkıyaların vebali
Yakup'a özenir, ak düşer yaşlı gözlerime
gömleğin hangi kuyuda kalır, göremem
kokunu hangi zindan esir alır, hissedemem
ben sensizliğe bu kadar layık değilim

Destina...
aşk masallarının en ürkütücü yanı
düşler ülkesinde ayaza kalmış papatyam
koparırlarsa seni dalından
içim param parça olur Destina
ellerimde çaresizliğin pişmanlık hırkası
dudaklarıma sürülür ölü suskunluğu
yüreğimde kıyametten bir parça tufanlar başlar

Destina... Sevda arsız, gönül hırsız
göğün boydan boya kardeş kanına giren yıldızı
herkesin dilden dile dolaşan yaralı türküsü
Sen ki, gönül kapımın kutsal sürgüsüsün.

Osman Akyol

FERHAT İLE DAĞ

Kazması omzunda
yenik
ve
mağrur bir kaşık
Ferhat

Dağ yaralı

Şirin
sudan ucuz

Elmas Tunç

ÇAĞRI

"Ölümü çağırma, sus!" dedi annem. Sakın çağırma.
Duymasın diye bunca zaman sustum zaten annem.
İnan sustum. Kemiklerim çatırdadı sadece, tek tek kırılır-
ken. Şimdi de çocuklarım duymasın diye susuyorum
Azrail'im kafama sıkarken.

Gülçin Granit

SESSİZLİĞİN SESİ

Gece, gündüze kucak açmazdan evvel karalar bağlarken gündüzü de yerle bir etti, etti de geçti. Gök kubbenin gürlek naraları, şehrin boşluklarında inledi. Savrulurken binalar yeryüzüne, kefenleri çoktan düşürmüştü karasın kara geceye. Toprak yutarken topyekûn insanlığı, tabutlar acımasızca ağzını açiverdi. Sarmalıyordu kara kış çevreyi, termometreler eksi onları gösteriyordu.

Beşik gibiydi yeryüzü. Derin çalkantılar, uzun süren titreyiş ve silkelemeler... Bomba atılmışçasına uçuşuyordu binalar. Toprak derin bir sarsıntıya kendini kayık gibi bırakmıştı ta ki, taş üstünde taş kalmayıncaya kadar.

Şehir hayalet kente dönüşüyordu. Dumanlı bir toz bulutuyla kaplandı gökyüzü. Kiremit, beton, demir, eşyalar... Ne varsa hep birlikte havalanmıştı. Binadan kopan eşya ve beton bloklar, Kamil ve karısının başına doğru uçuyordu.

Kamil deprem olduğunu anlayınca yataktan kayarak kalktı, karısına hiç bakmadan yuvarlanarak kızının odasına gitti ve onu yere çekip üstüne bedenini siper etti. Evin her bir köşesinden sesler yükseliyor, karanlıktan göz gözü

görmüyordu. Geceyi sırtından kalleşçe vurmuştu deprem. Odanın tavanları Kâmil'in üzerine yıkılınca sıkışıp kaldılar yere. Kızı nefes alıyordu. Karısından hiç ses yoktu, çok seslendi ama cevap yoktu.

Yitip gitti Kamil'in usu. Bedeni ve ruhu yorgundu. Hissetmiyordu vücudunu, uzuvlarını. Ağzında demirin paslı tadı. İçi sünger kadar kuru ve susuz...

Çığlıklar ayak seslerine karışarak uzaklaşıyordu. Sonrasında, derin bir sessizlik... Yine kızıyla kaldı bir başına. Dört yönde inleme sesleri, yardım çığlıkları yükseliyordu.

Bir ara kızının sesini duydu.

"Babacığım, annem nerede?"

"Elimi tut kızım."

"Canım yanıyor babacığım. Annem ne zaman uyanır, hiç yaramazlık yapmam artık."

Mum gibi eriyip tükeniyordu Kamil. Kaç gün geçtiğini bilmeden sıkışıp kaldığı bu yerde on yıl kadar yaşlanmıştı. Kızı sanki göçük altında büyümüştü. Ondan beklenmeyen olgunlukta konuşuyordu. Kızının yüzünü göremiyordu. Yalnızca avuçlarında sıkıldığı minicik parmakları vardı.

"Korkma!" dedi. "Kurtulacağız buradan."

"Kurtulunca sarı gazoz alacaksın değil mi babacığım?" diye soruyordu boğuk bir sesle.

"Evet, biraz daha sabret."

Kurtarın bizi, diyordu gittikçe uzaklaşan çığlıklar. Gün be gün komşularından yükselen yardım seslerinin azalması Kamil'in umutlarını da alıp götürüyordu.

Kamil'in içindeki yeryüzü ve gökyüzü şimdi nalan... Enkaz...

"Karım güzel karım, o nerede? Hiç ses yok. Kaç gündür buradayız bilmiyorum. Ne çok öldük biz! Ne çok!" diye geçiriyordu içinden.

Kızının konuşmasıyla düşüncelerinden sıyrıldı.

"Babacığım bir melek abla geldi ve bana sarı gazoz içirdi. Saçlarımı sevip çok cesur olduğumu söyledi. Aynı annem gibi upuzun saçları vardı. Işık aldı onu götürdü. Sen de onu gördün mü babacığım?"

Kamil'in gözünden, özünden yaşlar süzülüyor ve susuyordu. Sessizliğin sesinde yok olup eriyordu. Tam da umutları tükenmek üzereyken uğultu içindeki insan ve motor seslerini duymaya başladı derinden. Hiç kesilmiyordu sesler. Baş ağrıyor, hiç hareket edemiyordu. Üstünde ne olduğunu bilmediği ağır kütleler vardı. Nefes almakta güçlük çekiyordu.

"Kimse var mı? Beni duyan varsa iki kere betona vursun!" cümlesi kulaklarında çınlayınca duyduklarına inanamadı, eliyle başının ağrısını sıvazladı. Umutları yeşermişti. Artık yalnız olmadıklarını düşünüyor-du.

"Rabbime ne kadar şükretsem az." diye

geçirdi içinden. Kızının minik ellerini bırakıp var gücüyle betona iki kere vurdu. Sesler şiddetli bir şekilde yükseliyordu. Kulağını gelen seslere yoğunlaştırdı. Evet, kurtuluş yakındı. Nefes almakta güçlük çekiyordu. Vücudunun hiçbir yerini hissetmiyordu. Bacağı sıkışmıştı, canı yanıyordu. Dışarıdan gelen ses heyecan ve telaşla,

"Köpekler tam bu noktada havladı. Termal kameralar burada yaşam belirtisi gösterdi. Aşağıdan ses geliyor. Haydi arkadaşlar! Yaşam koridorundan geçiyoruz." diyerek konuşuyorlardı.

Aralarında yalnız ince bir duvar vardı. Kazı çalışmalarını duyuyordu. Kamil'in başında motor, kazma ve kürek sesleri hiç eksilmiyordu. Yaklaşıyorlardı...

Kamil tüm gayretiyle konuşulanlara kulak veriyordu. Heyecanlı bekleyişler başlamış, kısa bir süre sonra da ışık huzmeleri içerisizmişti. Kamil'in yüzü gözü toz duman...

Başında ışık olan bir maden işçisi, "Kimse var mı?" diye bağıriyordu. Açılan yaşam koridorunda bir el, Kamil'e doğru uzanıyordu.

"Evet! Evet!" diyordu Kamil.

"Adınız nedir?"

"Benim adım Kamil, bir şey sormak istiyorum. Bugün günlerden nedir?"

"Bugün günlerden Kamil." cevabını alınca hüzün dolu yüzü ilk kez gülümsedi.

Fatma Türkdoğan

Öfkeli Dev

Kış mevsiminin yüzünü sinsice gösterdiği günlerde radyo ve televizyonlardan şu anonsu sıklıkla duyarız. Balkanlardan gelen yeni bir soğuk hava dalgasıyla Marmara, Batı Karadeniz ve Ege Bölgesini etkileyecek yoğun kar yağışı bekleniyor. Meteoroloji Genel Müdürlüğünün verilerine göre yoğun kar yağışı ve buzlanmanın hafta sonuna kadar etkili olacağı bildiriliyor... İstanbul'daki ilk ve orta dereceli okullar yoğun kar yağışı nedeniyle iki gün tatil edilmiştir...

Yoğun kar yağışı nedeniyle Ege Bölgesi'nde Kütahya, Eskişehir, Afyon illerindeki ilk ve orta dereceli okullarda eğitim ve öğretime iki gün ara verilmiştir...

Erzurum ilinde atmış beş köy yolu yoğun kar yağışı nedeniyle ulaşım kapandı. Erzurum'la bağlantısı kesildi, eğitim ve öğretime dört gün ara verildi...

Çok iyi hatırlıyorum, hatta dün gibiydi çocukluğumun kışları, ayazları, donları... Kar nedeniyle ne okullarımız kapanırdı ne de devamsızlığımız olurdu. Bizler mi çok dayanıklıydık zamane çocuklarına atfen apartman çocuğu veya muhallebi çocuğu değil miydik?

-Tabii ki günümüz çocuklarına bu sıfatları ben yakıştırmadım- Ya da ilgililer mi duyarsızdı? Şaka şaka elbette bunların hiçbirisi değildi. Bugünkü mantıkla hareket edilseydi okullarımız üç dört ay tatil olması gerekirdi. Bu da mümkün olmayacağına göre hiç tatil yapmamayı yeğliyorlardı anlaşılan.

Şimdiki öğrenciler gibi ayaklarımızda kalın botlar, başımızda ponponlu şapkalar, bereler, boynumuzda atkılar, ellerimizde elliklerimiz yoktu. Ayağımızda kauçuk, soğuğu olduğu gibi geçiren rengârenk çizmeler, sırtımızda incecik manto ve paltolarımız vardı. O zamanlar pantolonları sadece erkekler giydiği için, okullarda yasak olduğundan külotlu öğrenci çorabını giyer zorlukla okullarımıza gitmeye çalışırdık.

Bizi okullarımıza getirip götürecek okul servisleri de yoktu. Tabii bu kolejlere giden zengin aile çocuklarına göre bir hizmetti. Nice zorluklara katlanıp yayan, başı açık, ayağı yalın, onu ısıtacak sarıp sarmalayacak paltosu bile olmayan binlercesi de vardı okullarına zorla ulaşmaya çalışan... Kilometrelerce diz boyu karın içinde yol kat eden, dereden, iptidai asma köprülerden canı pahasına geçmek zorunda kalan

bir sürü çocuk da vardı okula gitmeye can atan...

Şimdilerde moda olan; Ağrı-Bubi Dağı, Ankara- Elmadağ, Antalya-Saklıkent, Bingöl-Yolaçtı, Erzincan-Bolkar, Kars-Sarıkamış... Bursa-Uludağ, Bolu-Kartalkaya'da kayak yapanların hiçbiri bizim amatörce yapılıp altlarına tenekeler çaktığımız kızaklarımızla yüksekçe bir bayırın başından düşer kalkan kaydığımız zamanki hazzı alacaklarını sanmıyorum... Belki de biz çocuk olduğumuz için her şey bize eğlence gibi geliyor, sinek uçsa bile gülüyorduk. Hele karda, buzda düşenleri gördükçe bilhassa ben çok gülerdim. Kendim düşsem bile bir yandan utanır, bir yandan da elimdekileri savruldukları yerden kaldırır, kıs kıs gülerdim aklıma düştükçe biteviye... İyi ki o zamanlar gülmüşüz vara yoğa, ileride gülemeyeceğimizi öngörerek... Büyüyünce yüzlerimiz asılır oldu zira çevremizde bizi kahkahalarla güldürecek o kadar az şey kaldı ki maalesef.

Yöneticilerin hakkını teslim etmeliyim. Evet, böyle bir kış günüydü 29 Mart 1970 tarihinde okullarımız yarım dönem kapandı, birkaç günlüğüne değil... İlk dönem aldığımız notlarla sınıflarımızı geçmiş veya kalmıştık.

28 Mart 1970 tarihine denk gelen günün gecesi idi, on yaşındaki erkek kardeşimle mezun olduğum ilkokulda o yıllarda ilkel olarak oluşturulmuş sinema salonundaki Türk filmini seyretmeye gitmiştik. Kar dizlerimize kadar geliyor, kuru ayazdan ellerimiz ve burnumuzun

ucu önce kıpkırmızı oluyor sonra mora çalan bir renge dönüşüyordu. Film Kurtuluş Savaşıyla ilgiliydi, top atışları yapılıyordu. Mahalli saat 23.05'i gösterirken nereden bilecektik ki beyazperdeden izlediğimiz toplardan birkaç tanesinin kucağımıza düşüp bizleri can evimizden vuracağını... Yer sarsıldı öfkeyle, homurdandı, silkelendi, bütün enerjisini bizlere yöneltip celallendi. Korku, telaş, endişe, heyecan, karanlık çılgılık olarak yükseldi salondan... El yordamıyla buluştuğumuz iki kardeş kucaklaştık uzun süre ağlaşıp okul bahçesinde... Gökyüzü gri-kırmızı bulutlarla kuşatılmış, çatıların üzerine düşecek gibi iyice alçalmıştı... Ay ve yıldızlar firar etmişlerdi okyanus ötelerine bu gece... Ayağımızın altındaki karlar bile renk değiştirip kirlenmişti.

Kütahya'nın Gediz ilçesinde 1087 kişinin öldüğü (çoğunun yanan sobaların devrilmesi sonucu yanarak) 90 bin kişinin evsiz kaldığı, Gediz, Emet ve 90 köy ve kasabanın en talihsiz zamanlarından biriydi bu gece... Richter ölçüsüne göre 7.6 şiddetinde olduğu ve Alman Deprem Araştırma birimlerine göre yıkım şiddetinin 10 olduğunu duyurmuştu yerli yabancı haber ajansları... Haritadan silinip Yeni Gediz adıyla daha emniyetli yere kurulacak olan Gediz depremini yaşayan bizler iki katlı kâgir evimize korkudan giremeyip -15/-20 dereceyi bulan sıcaklıkta evimize yakın fakat açıklık bir alandaki karları kürüyerek üzerine kuracağımız basit bir çadırda yaşadık bir süre altı can... İçine kuzine kurup korkumuzu yenmeye

çalıştık ısınmak için birbirimize sokularak...

Bu olaydan yaklaşık otuz yıl sonra evimizin altından geçen fay hattının öfkelenmesi sonucunda resmi makamlarca açıklanmadığı hâlde gerçek rakamı elli iki bin canın yitirilip kimilerinin kayıp, sakat kalacağı ailece büyük mal kaybıyla, yaralı kurtulduğum deprem olayını -bize göre kıyametti yaşadığımız- 45 saniye yaşadık Gölcük'teki depremin kalbinde...

Pusuda bekleyen düşman gibi nereden vuracağı belirsiz bu öfkeli devin her silkelenişinde yüreğimiz ağızımıza geliyor...

Dilerim hiç kimse böyle bir acıyı yaşamaz... Tanrım 3. kez bana ve tüm insanlığa bu korkuyu tattırma Yarabbi...

Unutmayalım deprem değil bizi öldüren, içine hıfz olduğumuz depreme dayanaksız evlerimiz ve bilinçsizliğimiz...

Deniz Saygın

BAY NOKTA İLE BAYAN VİRGÜL

Balkonumun hemen altındaki otobüs durağında bazı bazı buluşuyor bu ikili. Bay Nokta 'ile Bayan Virgül... İsimleri tarafımdan uydurulmuş olup gözümü kulağımı dört açmama rağmen isimlerini bir türlü öğrenemediğimi itiraf etmek isterim. Bu ikili ne kadar uzun konuşurlarsa konuşsunlar isimleriyle hitap etmiyorlar birbirlerine. İnsan bir diğer insanla konuşurken neden ismiyle hitap etmez? Samimiyet duvarının aşılımadığının bir göstergesi mi bu?

Bay Nokta, iş bitirici bir adam gibi görünüyor. Pozitif ve güler yüzlü. Her yeni fikre sıcak bakıyor. Yeni fikirler aklına yatmazsa bile denemekten korkmuyor. Gözlemlerime dayanarak, onun tam bir işbirlikçi olduğunu söyleyebilirim. En çok da bu huyunu seviyorum. Bayan Virgül'e gelince, aksi mi aksi, Nemrutgillerden bir kadın. Olumsuzluk üstüne yapışmış ve 'cuk' diye oturmuş. Asık yüzü hiç gülmez. Hep kasvetli bakışları. Hayırları evetlerinden çok. Sürekli başını sallayıp duruyor. İnatçı ve umursamaz ama Allah için güzel kadın. Bir bakan dönüp bir daha bakıyor. O ıslıl ıslıl yanan teniyle, altın sarısı saçlarıyla, cin gibi bakan masmavi gözleriyle metrelerce öteden seçilebiliyor. Alımlı. Yürürken kuğu gibi süzülüyor. Yine durakta tartış-

tıkları bir günü, günlüğüme 3 Aralık olarak kaydetmişim. Bense her zamanki gibi balkonda, sözüm ona çiçek suluyorum. Aralarındaki konuşmalara gelince; not aldığım gibi aynen şöyle:

"Neden her gün beni buraya çağırıyor-sun be kadın? Burası pastane değil, postane değil, muhallebici hiç değil. Ne zevk alıyorsun bu köhne otobüs durağında ayaküstü konuşmaktan? Gel de bir kafede oturalım, sıcak bir şeyler ısmarlayayım sana. Ayrı evlerde yaşasak da karımsın hâlâ."

Bay Nokta, üzerinde beyaz bir gömlekle, blucin pantolonuyla ve gözlerine taktığı siyah kalın çerçeveli gözlükleriyle, oldukça karizmatik görünüyor. Hisli bir kadın yabana atmaz böylesi bir tipi. Kabanını çıkartıp, elinde tutması, mevsim normallerinden üzerinde seyreden hava sıcaklığının lodosla birleşmiş olmasından olabilir. Ya da içinde ateşler yanıyor. Bütün dikkatini vermiş, karşısındaki kadına, daha doğrusu karısı Bayan Virgül'e bakıyor. Kadının gözbebeklerinde kaybolmuş. O zaman anladım; seviyor bu kadını. Hem de tutkuyla. Bakışlarını kadına odaklanmasıyla, bütün vücut kimyası değişmiş. Elini cebine sokup çıkartıyor, kabanını sağ eline,

sıgmadığı her halinden belli.

Kadın umursamazca omuzlarını sallayarak yüksek sesle cevap veriyor.

"Biliyorsun. Bunu defalarca konuştuk. Burası annelere ve senin işyerine yakın, hem kul hakkı da geçmiyor. Sen de iki durak geliyorsun ben de iki durak geliyorum. Yol zamanı ve bilet parası da eşit. Senin gibi hesapçı tipler çok severler bu tarz konuşmaları."

Zoraki gülümsüyor Bay Nokta. Derin derin nefes alıyor.

"Çok iyisin valla! Sağ ol ya. Bu görüşmeler için bir gün holdingdeki işimden kovulacağım ya neyse. Eee? Anlat bakalım, seni dinliyorum.

Kadın hemen atlıyor konuşmaya. Ağa takılmış sazan gibi.

"Diyorum ki, mahkeme tarihini öne çeksek. Sen bir türlü yanaşmıyorsun boşanmaya."

Bay Nokta ellerini saçlarının arasında gezdiriyor bir süre. Sinirlenmişe benziyor.

"Seni seviyorum güzelim, ne diye boşanayım senden."

Ofluyor kadın.

"İyi ama birlikte yapamıyoruz."

Başından aşağıya kaynar su dökülmüş gibi kızarıyor Bay Nokta. Beden dilini yalanlayan yüzü sahte bir gülümseme-

ye bürünüp,

"Kim demiş onu, bal gibi yapıyoruz. Belki farkında değilsin ama biz mutlu ve iyi geçinen bir çiftiz." diyor.

O ara gülmemek için kendimi zor tutuyorum. Balkondaki çiçekler çoktan suya kandı bile.

Hadi oradan der gibi bakıyor Bayan Virgül. Kadın diyor ki;

"Sen benim ruh eşim değilsin. Kendimi yanında hep yabancı gibi hissediyorum. Ben ne zaman gezip tozmak istesem yoluma taş koyuyorsun. Ölü gibi yaşıyorsun. İşten eve, evden işe... Senin mabesinde ölmeye niyetim yok, anladın mı? Üstelik çocuk da istemiyorsun. Çekilmez bir adamsın!

Saniye geçmeden atıyor söze Bay Nokta.

"Ruh eşin olmayabilirim ama resmi nikâhlı eşimim. Tapu gibi hükümet nikâhımız var. Hadi inat etme de topla pılını pırtını annelerden, gel evimize gidelim. Olmuyor sensiz, denedim olmuyor. Ben, sen ne dersen yapmaya hazırım. Söz!"

"Ben boşanma sürecimiz hızlansın diyorum, sen eve gidelim diyorsun. Sorunlarımızı görmek istemiyorsun."

Başımı balkondan uzatıp; "Biraz sessiz konuşsanıza. Burada üniversite sınavlarına hazırlanmaya çalışan genç bir delikanlı var." demek istedim ama sonradan vazgeçtim. İzlenme oranı en yüksek

dizilerde bile insanın tüylerini diken diken eden böylesine tutku dolu sahneler yok. Üstelik burada an itibarıyla her şey gerçek.

Bay Nokta'nın sabrı giderek tükenmiş olmalı ki yenileneceğini anlayan boksörün ringin ortasına havlu atması gibi seriliyor kadının önüne. Diz çöküp kadının ellerinden tutuyor.

"Sana karşı daha anlayışlı olacağım. Söz, dedim ya. Yazın beş yıldızlı otellerden tatil, kışın da kayak merkezlerinden aylar öncesinden rezervasyon yaptıracacağım. Yüzde elli indirimli bütün yurtdışı tatil seçeneklerini senin için takip edeceğim. O çok sevdiğin İtalya'ya götüreceğim seni. Belki haklısındır karıcığım. Ben mali durumu oldukça iyi olan ama son derece fakir yaşayan bir adamım. Biraz cimri olduğum doğrudur.

Bay Nokta gittikçe küçüldü gözümde. Vay be! Cimriymiş demek ki. Hiç ummazdım.

"Biraz mı? Sen kendini bu dilimde mi görüyorsun? Bence çok cimrisin. Al o biriktirdiğin paraları, sar koynuna yat. Bakalım seni benim kadar mutlu edebilecekler mi?"

Konu belden aşağıya gelince utanıyor Bay Nokta. Etrafına bakınıyor. Durakta bekleyen üç kişi var. Hemen üstteki balkonda da ben. Etti mi sana dört kişi. Sohbeti kesmek istercesine;

"Haklısın karıcığım haklısın. Hadi evimize gidelim..."

Kadın sesini daha da yükseltiyor.

"Hayır dedim, hayır. Şu gelen otobüse binip gidiyorum ben. Daha fazla konuşamayacağım. Boşanmamıza razı ol lütfen! Şimdilik hoşça kal."

Otobüs, durağa yanaşıyor ama Bay Nokta beklenen hamleyi hemen yapıyor. Tutuyor kadının ellerinden. Avazı çıktığı kadar "Seviyorum seni" diye bağırıp noktayı koyuyor. Eee boşuna ona Nokta demedim. Kadın da o dakika külahları koyuveriyor. Bay Nokta bir taksiye el atıp binip gidiyorlar. Evli evine köylü köyüne. Bense elimde bir sürahi suyu bitirmiş olarak bu ikilinin ardından bakakalıyorum.

Sonrası mı? Epey zaman görmedim bu ikiliyi. Akıbetlerini merak etmiyor da değilim. Bir sabah, balkonu dolduran karları temizliyordum ki; yine bu ikili durağa geldi. Hemen günlüğümü alıp bütün duyduklarımı yazmam lazımdı. İçeriden aldım günlüğümü. Deftere 5 Ocak' tarihini kaydettim. Bunlar konuşmaya başlamışlardı ki, sokağa kar küreme aracı geldi. Hay aksi! Zamanı mıydı şimdi. Aracın çıkardığı gürültü yüzünden hiçbir şey duyamadım. Aracın şoförüne "git buradan" gibisine el işaretleri yaptım. Şoför selam verdiği mi sanıp daha bir şevkle sarıldı işine. Bay Nokta ile Bayan Virgül beş dakika kadar hararetili hararetili konuştuktan sonra yine başka başka otobüslere binip tam tersi istikametlere gittiler. Ama Bayan Virgül'ün Bay Nokta'nın yüzüne okkalı bir şamar salladığını görmüştüm. Neyin

nesiydi bu tokat? Anlam veremedim...

O sessiz günler altın çağını yaşıyordu. Durağa başka yüzler, başka âşıklar gelmişlerdi. Liseliler, işe gidip gelen gençler... Artık bu ikiliyi görmüyordum. Evet emindim. İlişkileri bitmişti. Sokak ortasında yediği o şamardan sonra hangi erkek gururuna yenilip eski karısıyla barışır ki?

Barışmış hem de ne biçim... Bunu da gördü gözlerim. 11 Şubat'tı. Canım balkonda çıkıp açık havada sigara içmek istedi. Saat gecenin 10'ydu. Sokağa bir karanlık çökmüştü. Işıklar sisin içinde boğuluyor, etraf net seçilemiyordu. Duraaktan sesler geliyordu. Bizimkilerin sesiydi bu gelen sesler. Zaten durakta bu ikiliden başka kimse de yoktu. Yine tartıştılar ama kısık kısık geliyordu sesler. Derken Bay Nokta; "Seviyorum ulan! Seviyorum, var mı diyeceğin!" diye sokağa doğru bir nara attı. Üzerindeki beyaz paltosu ve kırmızı atkısıyla gece perisi gibi zarif ve güzel görünen Bayan Virgül, ilk defa konuşmuyordu. Sessizlik... Kötüydü bu durum. Tepkisizliği canımı sıkıyordu. Sonrası... Garip ki ne garip... Bir anda sarıldılar birbirlerine ama ilk, kim kime sarıldı bunu anlayamadım. Belki Nokta başlattı bu hareketi ya da Virgül. Belki de her ikisi aynı anda. Buzlar çözülmüştü. Barışmışlardı nihayet. Yaşasın aşk! Kutlama yapmak lazımdı ya da bu barışmayı uzun uzun alkışlamak

Aradan çok zaman geçti. Üniversiteyi bitirip iş aramak için Taksim'in arka sokaklarında gezinirken yine bu ikiliyi gördüm. Bay Nokta'nın kucağında

minik bir bebek vardı. Bayan Virgül ise bebek çantasını taşıyordu. Bay Nokta da karizma aynıydı, Bayan Virgül ise biraz kilo almıştı. Cinsiyetinin kız mı erkek mi olduğunu ayıramadığım bebeklerine de üst üstte iki nokta adını verdim. Sırt çantamdaki günlüğümü açıp, 12 Haziran'ı kaydettim.

Sude Yenin

RETROSPEKTİF DUYGULAR

Herkesi maziye döndüren bazı sözler vardır; etkisinin bünyemize epey tesirinin olduğu kelimeler, okurken altını çizdiğimiz satırlar ve belki de defalarca aynı yerde takılı kaldığımız cümleler... Mesela, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın, "Dün bugündür aslında. Değişen tek şey zamandır." sözü. Ne de güzel tercüman oldu hislerime. Burada değişen zamanı kum saati olarak düşünebiliriz. Kum dolarken yavaş yavaş o günden bir şey eksilmiyor aslında. Sadece zaman, bize meydan okurcasına akıp gidiyor, o kadar. Kum saati sonuna geldiğinde de, yine bizim için önemli olan şey zaman olacak. Gün, kum saatine bağlı değil sonuçta; gündüz yine geceye karışacak, güneş yeniden doğacak ve bir gün daha bitmiş olacak. Ama kum saatinin döngüsünü bozup, yan çevirirsek eğer tüm dengesini bozmuş oluruz. Araştırma yaparken bir bilgiye rastladım; kum saatini yan çevirdiğimizde, sonsuzluk işareti olduğu için zamanı durdurmuş oluyoruz. Başlangıç ve bitişi de simgeleyen kum saati, artık işlevini yitirmiş sayılır da diyebiliriz. Çünkü zamanın önemini de orada devre dışı bırakmış oluyoruz.

Gidilen yollar, geçilen sokaklar ve geçmişimizin bize emaneti olan

mekânlar... Geçmişe açılan kapı misali bazı yaşanmışlıklar. O kapının arkasındaki geçit ise yaşanmışlıkların getirisi. İnsanları da ışığı bulup onu takip edenler ve karanlıkta kalanlar olarak sınıflandırabiliriz. Bu hayatta geçmiş perdesi veyahut da halının altına süpürülenler diye bir gerçekte var. Zamanın getirisi olarak yok saymaya çalıştığımız anılar, özlediğimiz hâlde yaşamımıza almayı ısrarla reddettiğimiz insanlar da mevcut. Ya bize, ruhumuza iyi gelmemiştir o kişi, ya da artık hayatımızdan çıkma vakti gelmiştir. 'Doğru an' tabirini eminim ki hepimiz duymuşuzdur. Ne kadar hayatımızı bu söze göre şekillendirmesek de en azından gerektiğinde hayatın sürprizlerine ve getirisine teslim olmamız gerekir en yalın hâliyle. Bu teslimiyet koşulsuzca ve hiçbir şey yapmadan durmak değil elbette. Kendimiz için yapmamız gerekenleri, üstümüze düşen sorumluluklarımız ne ise yerine getirmemiz gerekir. Hayatımızın dümeni bizim elimizde çünkü bu yolda pürüzler ve zorluklar olsa da kaptan biziz. Aksi hâlde gökten üç elma düşme gibi bir durum maalesef ki söz konusu olmuyor.

Geçmişe olan özlemimizde bizi eskiye yolculuk yaptıran sadece insanlar veya olaylar olmayabilir. Bu, burnumuzun

direğini sızlatan, hüznün sardığı bir koku ya da bir şarkının nakaratı bile olabilir. Aheste aheste sözler ruhumuzu okşarken belki varlığından bile haberdar olmadığımız duygularımızı yansıtıyordur o şarkı, bilemeyiz. Zamanın ibresinin geçmişe dönük akması, bulanık olan bir suyu görünür hâle getirmeye benzer âdetâ. İnsanı ya dibe çeker ya da sadece mâzinin eli değer ruha. Sisli olan bir havada önünü görmeye çalışmak gibi de olabilir. Her yer pus, zifîr karanlık ve tek başına yolunu bulmaya çalışıyorsun orada; ışık yok, sana yardım eli uzatacak biri ise muamma. Bir yandan korkuyorsun ama bir yandan da ilerisini de görmek istiyorsun. Adım adım gitmeli işte tam da o noktada, acele etmeden. Çünkü biz ne kadar geçmiş desek de, gerçekten geçip geçmediğini asla bilemeyiz. Kavramın adı geçmiş, lâkin acaba bizden geçti mi bu kelime? İnsanoğlu hep önünü görerek devam etmek ister hayatına, amma velâkin bu ne mümkün? Geçmişin izlerini her yerde, herkeste görüyoruz. Duygularımızı bastırdığımız bir an, kendimizi kandırdığımız binlerce ana tekabül ediyor. Yüzlerce inkisâr-ı hayâl, bunu yaşayan yine tek bir kişi. Üç maymunu oynadık diye yok mu oldu o anılar? 'Görmedim, duymadım, bilmiyorumdan' ne kaldı geriye? Kendini kandıran bir beden, peki ya neden? 5N1K soruları ile kendimizi boğarsak eğer, işin içinden çıkamayız zaten. Burada önemli olan, kendimizi ve çevremizi kandırsak bile yüreğimizin tam aksini bize söylediğini biliyor olmamız. Kalp atışımız, beden dilimiz bile

istem dışı bunu dile getirir. O yüzden susturmak için çabaladığımız düşüncelerimiz bile gün gelir, bize sırtını döner. Biz bastırdıkça o konuşmaya başlar, sonra da yük olur; çöreklenir kalır, gitmez. Boğazımızdaki yumru ile uzaklara bakarız sadece. O yüzden kendi gerçeklerimizle ve yüklerimizden arınmış bir şekilde yaşamalıyız hayatımızı.

İnsanlar birbirlerini zayıf noktalarından vurmayı severler. Birine zaafını gösterdikten sonra, gerisi zaten çorap söküşü gibi gelir. İnsan en çok acıdığı yerden kanar; bu o kadar kolaydır ki, yara kabuk bağlayınca insan iyileştiğini sanır. Bilakis, o yara aslında hep oradadır ve birinin kanatmasına bakar sadece. Deşmeye bile gerek kalmaz, en ufak bir şey bile tetikleyebilir bunu. O yüzden, insan geçmişini söküp de atamaz kolay kolay. Yazıma, "Retrospektif Duygular" adını koymam biraz da bu nedenden. "Dünden bugüne" anlamına gelen bu kelime, birçok çağrışım yapabilir insanın zihninde. Geçmiş ile ilgili her şey, geleceğin de aynası aslında. Bütün duygular dibine kadar yaşanır bu serüvende. Mâziye set çekmek gerekir ama bir yandan da unutmamak gerekir, sırf kim olduğunu hatırlamak için.

*retrospektif: geriye dönük, geçmişle ele alan.

*inkisâr-ı hayâl: hayâl kırıklığı.

Yücel Bilgin

BEN DE ÖĞRETMENİM

Tayinim, Orta Anadolu'nun köylerinden birine çıkmıştı. Köyümün yolu ve okulun lojmanı olduğu için çok şanslıydım. Hatta eski de olsa bir otobüsü bile vardı. Bu bilgileri ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden almıştım.

Öğleden sonra köyün otobüsünü bularak, birkaç parça eşyama birlikte bindim. Yolda bu sene, önceki yıllara rağmen çok rahat öğretmenlik yapacağımı düşünüyordum. Köy yolu stabilize ve tozlu fakat önceki görev yaptığım köyümün yoluna göre asfalt sayılırdı. Otobüs yolcularını, yol üzerindeki komşu köylere indire indire ilerledi. Etrafı söğüt ve kavak ağaçlarıyla çevrili, küçük bir ovaya kurulmuş, görüntüsü göze hoş gelen, şirin bir Anadolu köyüne geldik. Burasını çok sevdim. Köy meydanında, yanı okulun yakınında otobüsten indik. İzzet "İşte geldik hocam meşhur köyümüze..." dedi. "Güzel köyünüz varmış İzzet." dedim. "He öyledir hocam... Bak işte muhtar." Yüksek sesle. "Muhtar, Muhtar Emmi!" diye bağırınca, muhtar bize doğru yöneldi. Sanırım benim yabancı olduğumu anlayınca, direkt yanımıza gelip, "Hoş geldin beyim." dedi, elini uzattı. Ben de elimi uzattım. İzzet'e kalmadan kendimi tanıttım. Muhtar ve İzzet eşyalarımı yardım

ederek, okul lojmanına gittik. Anahtar zaten muhtarda imiş. Kapıyı açtı, içer daldım. Çok güzel, küçük ama tuvaleti, banyosu, mutfacı, her şeyi var. Çok sevindim. Çünkü köy yerinde böyle bir lojman lüks sayılırdı. Ertesi gün hem hava alayım hem de köyü biraz tanıyayım diye dolaşmaya çıktım. Gördüklerim karşısında şaşkına döndüm. Sanki beş yüz yıl geri gitmişiz. Kadınları ve kız çocuklarının giysileri, Orta Asya insanının giysileri gibi... Nasıl bu kadar doğal kaldıklarına inanamadım. Bu insanlar nasıl etkilenmemişler. Yolda gördüğüm kadınlar yüzüme bakmadan, hatta yüzlerini çevirerek geçtiler.

Okulu açtım, kayıtlı öğrenci listesine baktım. Buna daha çok şaşırdım. Kayıtlı yüz dört öğrenciden bir tane kız öğrenci vardı. Hemen okulu kapattım. Hızlı adımlarla muhtarın evine gittim. Kapıyı çaldım. Kapıyı muhtar açtı. "Hocam buyurun." dedi.

"Muhtar işim var, gelemeyeceğim. Bu okulda hiç kız öğrenci yok mu?"

"Burada gavur mektebinde kız öğrenci okutmazlar Hocam..."

Bu lafı duyunca, muhtarı gırtlaklamak geldi içimden. Ama sakın olmam gerektiğini biliyordum. Derin nefes alarak;

"Muhtar hangi çağdayız biliyor musun? Bu senin dediğin suçtur."

Tehditkâr ses tonu ile,

"Hoca Efendi biz senin gibileri çok gördük burada, hepsi pılını, pırtını toplayıp gittiler. Akıllı ol Hoca Efendi, akıllı..."

Çok sinirlenmiştim. Ama yapacak bir şeyim de yoktu. Yüzyılların kötü tortusunu, bir hamlede benim, yalnız başıma, temizleyip atmam imkânsızdı. Eve gelirken yolda İzzet'i gördüm. Onunla samimiyetimiz epey ilerlemişti.

"Ne oldu Hocam, bu ne hal? Çok sinirlenmişsin. Yoksa biri ile kavga mı ettin?"

Ben muhtarla aramızda geçenleri anlattım. O da muhtarın benzeri laflar söyleyince, hepten şoke oldum. Aradan günler geçti. İzzet her akşam konuğum oluyor. Onunla bütün sırlarımızı paylaşıyoruz. Devamlı;

"Kızını neden okula göndermediğini." söylüyorum. O da bozuk plak gibi,

"Beni el âleme rezil mi edcen Hocam." diyor.

Bir sabah erkenden kapım çalındı. Açtım, karşımda İzzet...

"Hayrola İzzet, nedir bu sabah, sabah?"

"Hocam bana acele bin lira lazım."

Hemen aklıma hınzırlık geldi.

"İzzet sana para veririm ama, kızını okula gönderirsen."

İzzet'in yüzü kıpkırmızı oldu.

"Hocam inan dostluğumuz olmasaydı kapıyı çarpar giderdim." dedi.

"Tamam, İzzet kızma." dedim ve parayı verdim. İzzet parayı alır almaz, arkasına bakmadan evden çıktı. Ertesi gün okulu açtım. Baktım İzzet'in kızı Rabia koltuğunu altında kırşık bir defterle içeri girdi. Buna çok sevindim. Daha önceki sohbetimizde adını öğrenmiştim. Rabia...

"Hoş geldin Rabia."

"Hoş bulduk öğretmen." dedi.

Ben "öretmen değil, öğretmenim diyeceksin." dedim ve yer göstererek oturttum. Rabia evinde okuma yazma öğrenmiş. Yaşı da büyük olduğu için dördüncü sınıftan başlattım. Günler geçti. Rabia okulumuzun en çalışkan öğrencisi ve sevgilisi olmuştu.

Ertesi yıl beşinci sınıfta, Rabia'yı özel olarak sınavlara hazırladım. Çok akıllı, çok zeki ve çalışkan bir öğrenciydi. Bu durumda öğretmen okulu sınavlarını kesinlikle kazanacağını biliyordum. İlkbahar geldi. İzzet'in de olurluğunu alarak, Rabia'yı Öğretmen okulu sınavlarına götürdüm. Sınava girdi, Sınavının çok iyi geçtiğini söyledi.

O yaz benim tayinim Anadolu'nun başka bir şehrine çıktı. Eşyalarımı almaya gittiğimde Rabia'nın öğretmen okulu sınavını kazandığını duydum. Çok sevindim. Ama artık oradan ayrılmak zorundaydım. Rabia benim adresimi bilmediğinden, biraz da benim ihmalkârlığımdan, artık birbirimizi unutmuştuk. Aradan on beş yıl geçti. Ben Almanya'da görev yaparken, bana bir paket geldi. Paket süslü, güzel bir paketti. Merakla ve hızla paketi

açtım. İçinde kırmızı bir gül bir de mektup vardı. "Acaba kimden gelmiş olabilir" derken. Zarfı açmak için daha da meraklandım. Ellerim titreyerek zarfı açtım şöyle bir yazı vardı.

Ben de öğretmenim
Sen doğmasaydın bizim köye
Ben nasıl çiçek açardım?
Ben nasıl meyveye dönerdim?
Nasıl ürün verirdim,
Bereketli topraklarımda ülkeme...
Sen doğmasaydın bizim köye,
Kim ısıtırdı kemiklerimi, ta ilkerime kadar...
Kim aydınlatırdı yolumu uzaya kadar,
Kim öğretirdi bana sevmeyi, sevilmeyi,
Kim becerebilirdi yoktan var edilmeyi
Sen doğdun bizim üzerimize
Beni, ben yaptın,
Bizi biz yaptın
Göğüs gerdin karanlıklara,
Sırtını verdin bir dağ gibi...
Hep ileri, ileri dedin,
Aydınlığa doğru
Hep sen verdin, biz aldık karşılıksız
Sana teşekkür ederim,
Sevgili öğretmenim
Artık ben de öğretmenim...

Rabia

Ayten Dirier

YILBAŞI'NIN TARİHÇESİ VE TÜRKLERDE AĞAÇ-GÜNEŞ KÜLTÜRÜ

Yeni yılı karşıladığımız “Yılbaşı eğlenceleri” birkaç yıldır tartışmasız yaşanıyor. Daha önce ev içi çekişmeler ve huzursuzluklara neden oluyordu. Yine de kutlamalara dokunduranlar var... Konuyla ilgili kavramları açıklamakta yarar görüyorum.

Yılbaşı

Yılbaşı kutlamalarının dinden çok, kültürle bağlantısı var ve insanlıkla yaşıt... Toplumsal olay ve olguların başlangıcı Mezopotamya'da olduğuna göre, yeni yıl etkinlikleri de orada başlar. Yeni yıl ilk kez, günümüzden IV bin yıl önce Babil Kulesi'nde ilkbaharda kutlanmaya başlandı. Daha sonra Mısırlılar, çöl topraklarına hayat veren Nil'in taşıdığı Eylül ayında kutlayarak sürdürdü. Milattan önce 46 yılında Roma'da Julius Sezar tarafından kabul edilen ve günümüzde de halen kullanılan takvimle yeni yıl, Ocak ayının ilk günü olarak belirlendi. Jülyen takvimi bazı değişikliklerle günümüze kadar geldi. Romalılar yılın ilk ayına, başlangıçların tanrısı, kapıların koruyucusu Janüs (January) yani Ocak adını verdiler. Tüm ülkeler, dinler ve kıtalar için her alanda yeni bir başlangıç anlamı taşıyan yeni yıl, değişik gelenek ve törenlerle karşılanır. Tümünün ortak amacı ise, yeni yılın bin bir umutla bolluk ve şans getirmesidir.

Noel

Uzun süre yılbaşı, Noel ile bağdaştırılarak, Hristiyan geleneği diye kutlanması engellenmeye çalışıldı. Oysa yılbaşı doğal bir olay, Noel ise dinsel temalıdır. Roma İmparatoru Konstantin (324-337) zamanında İznik'te toplanan konsülde, 22 Aralık'ta güneşin doğumu için yapılan Pagan Bayramı Hz. İsa'nın doğumu olarak 24 Aralık'a alınıyor ve Noel Bayramı deniliyor. Batı kilisesi ise, yani Katolikler 25 Aralık'ta kutluyorlarmış. Günümüzde Ortodoks ve Katolikler, 24 Aralık gününü Hz. İsa'nın doğumu (Noel), 6 Ocak gününü de Hz. İsa'nın vaftizi olarak kutlarlar.

Noel kelimesinin kökeni Latince natalis /doğum kelimesidir. Bir diğer iddiaya göre Noel kelimesi, Galya dilinde (Keltçe) yeni anlamına gelen “noio” ile güneş manasına gelen “hel”in birleşmesiyle oluşmuştur ve “yeni güneş” anlamına gelmektedir. Noel kelimesi o devrin pagan toplumunda yeni yılın başlangıcında yapılan şenliklere ad olmuştur. Roma İmparatorluğu döneminde halk, mutlu bir olayı karşılamak ve kutlamak için, duygularını “noel, noel” diye bağırarak dile getirirdi. Noel kelimesinin kökeni ile ilgili bir diğer açıklama ise Fransızca “haber” anlamındaki “nouvelle” kelimesinden geldiğidir. Noel ayrıca Almanca’da “kutsal gece” anlamındadır. Günümüzde başta İngilizce konuşan coğrafya olmak üzere bazı Batılı ülkelerde Noel anlamında kullanılan Christmas ve benzeri diğer kelimeler ise Yunanca Khristos (Mesih) ve Latince miss (yollanmış, gönderilmiş) kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur. “Yollanmış, gönderilmiş” kelimelerinin, İsa’nın Son Akşam Yemeği’ndeki son sözlerini sembolize ediyor olabileceği düşünülmektedir.

Noel Baba

Hristiyanların Noel Baba dedikleri Aya Nikola, Antalya’nın Patara kasabasında Myra(Demre)’da yaşamış bir azizdir. Rumca’da Aya, aziz demektir. Avrupa’da Saint denir. Kudüs’e giderken çıkan bir fırtınayı dindirdiği için denizcilerin koruyucusu sayılır. Demre’de fakirlere, bilhassa çeyizi olmadığı için evlenemeyen kızlara yardım ettiği anlatılır. Kendisini gizlemek ve fakirleri rencide etmemek için gece fakirlerin evine girip para bırakmış. Pataralı bir zengin fakir düşmüş kızlarına çeyiz yapamayacak hale gelmiş. Aya Nikola, gece evin penceresinden bir kese para bırakmış. Sabah büyük kız keseyi bulup sevinmiş. Diğer iki kızın çeyiz paralarını da pencereleri kapalı olduğu için bacadan atmış. Kese, kuruması için ocağa asılı çorabın içine girmiş. İkonalarda Aya Nikola bu sebeple elinde üç altın top tutarak resmedilir. Noel Baba’nın hediye atması için ocağa çorap asılması geleneği buradan kalmadır. Aynı iyi şansa ulaşma umuduyla bu gelenek, yüzyıllardır sürdürülmektedir.

Aya Nikola, Myra (Demre) kasabasına piskopos tayin edildi. Hazreti İsa’nın dinini yaydığı için çok işkencelere maruz kaldı, hapse atıldı. Burada 342 senesinde vefat etti. Haçlı Seferleri sırasında 1097 senesinde İtalya’nın Bari şehrinden tüccarlar azizin kemiklerini alıp memleketlerine götürüp burada yapılan bazilikanın içinde gömdüler. Kemiklerin bir parçası bugün Antalya müzesindedir. Hz. Muhammed’in gelişinden önce yaşadığı için, Müslümanlar kendisini salih bir mümin kabul eder.

Aya Nikola'nın Noel Baba haline sokulması ilk önce Almanya'da görüldü. Bu efsanevi gelenek zamanla Avrupa ülkelerinde yayıldı. Noel Baba'nın şişman, neşeli, kırmızı ve beyaz piskoposluk giysileri içindeki tasvirleri Amerikalılar tarafından gündeme getirildi. Noel Baba olarak bilinen Nikola'nın bazen yalnız, bazen yardımcıyla ata binerek, bazen de sekiz ren geyiğinin çektiği arabasıyla evlerin damlarında dolaştığı efsanesi yaygınlaştı. İnanişâ göre sırtında içi hediye dolu bir heybeyle dolaşan Noel Baba evlere bacadan girer ve armağanlarını uslu çocukların ayak kabıllarının ya da şöminede asılı çoraplarının içine koyar. Noel Baba, "yaşayan" bir folklorik olaydır.

Noel Ağacı

Yaprak dökmeyen ağaçların, ölümsüz yaşamın simgesi olarak benimsenmesi çok eskiye dayanır. Türkler, Çinliler, Mısırlılar, Avrupa'daki Pagan topluluklar ve Yahudiler aynı düşünceyle bu ağaçlara dinî ritüellerinde yer vermişlerdir. Süslü Noel ağacı geleneği en çok Almanya'da yaygındı. 1605'te başlayan çam süslemesi daha sonra Avusturya, İsviçre, Polonya ve Hollanda'da yayıldı. Göçmen Almanların Kuzey Amerika'ya XVII. asırda götördükleri Noel ağacı, XIX. asırda moda oldu. Kraliçe Victoria döneminde, XIX. asır ortalarında Noel ağacı geleneği İngiltere'de yayıldı. Kraliçenin Alman asıllı eşi Prens Albert ülkesinin bu geleneğini İngilizlere benimsetti. Çam dallarına kâğıt zincirlerle asılmış güller, rengârenk kurdeleler, mum, şekerlemeler, kek ve meyveler ana süsleri oluşturuyordu. Japonya ve Uzak Doğu'ya XIX. ve XX. asırda Batılı misyonerlerin tanıttığı Noel ağacı geleneği, ince işlenmiş kâğıt süsler, renkli fenerlerle donatılmaya başlandı.

Türkler bu geleneğe yabancı değildi. Çünkü Tarih Öncesine dayanan ağaç kültüründe, Hayat Ağacı ve rengârenk çaputlarla süslenmiş Dilek Ağacı geleneği günümüzde de, Asya'nın en doğusundan Balkanlar'a kadar her yerde yaşamaktadır.

Noel Aslında Türklerin Nardugan Bayramı!

Hıristiyanların İsa'nın doğuşu olarak kutladığı Noel bayramı, aslında çok eskiden Türklerin kutladığı "Yeniden doğuş bayramı" dır. Bunu iki kültürten öğreniyoruz Hayat Ağacı ve Güneş...

Türklerde Ağaç Kültü

Kült kavramı yerel özellikler içeren dini törenler, töreler ve simgeleri kapsar. Ağaç kültürü birçok doğa inançlarının barındırdığı animizmde, ağaçların saygı gösterilmesi gereken bir ruha sahip oldukları ve ağaçlara gösterilen saygının bereketi etkilediğine inanmaktan kaynaklanır. Eski Türklerin ve Moğolların inancı Tengricilikte ve Kuzey Amerikalı yerli inançlarında, dünyanın merkezinde duran, yer ve gök âlemini birleştirdiğine inanılan “Dünyalar Ağacı” vardır. Türklerin inanç sistemindeki Tanrı anlayışı ile Hayat Ağacı arasında benzerlikler var. Tanrı kâinatta var değildir, kâinatı yaratandır, tek hâkimdir, hiçbir şeye benzemez, canı veren de O’dur, alan da. Bununla birlikte Hayat Ağacı da tektir, canlıların hayat kaynağıdır, daima canlı ve diridir. Ağaç kültürünün izleri Oğuzlara kadar korunmuştur. “Bay Terek”, “Temir Kavak” veya “Hayat Ağacı” denilen kutsal “Evliya Ağaç” inanişine benzer inançlara, sadece Türk Mitolojisinde değil, tüm Dünya mitolojilerinde rastlanır.

Türk Kültüründe Ağaç Kültü, bütün dünya kültürlerinde yaygın şekilde yer alan Hayat Ağacı motifine yoğunlaşmıştır. Türk boylarında Hayat Ağacı çeşitli adlarla anıldığı gibi, Yaratılış kökeni olarak Türk destanlarında da yer alır. Akçam denilen bu evliya ağaç yeryüzünün tam ortasında bulunuyor. Hayat Ağacı ve üzerindeki Kartal motifinin Türklerde hayatın başlangıcını, ilk insanın yaratılışını dünyadan uçmak ve ölmeyi de temsil ettiği, destanlar ve mitlerde açıklanmıştır. Hayat ağacını motif olarak bizim bütün halı, kilim ve işlemelerimizde görebiliriz.

Tanrı tarafından kut verilerek dünyayı yönetmekle görevlendirilmiş olan Türk hakanının bu görevi yerine getirmek için Hayat Ağacı’ndan nasıl güç ve kuvvet aldığı Türk Kağanlarının mitolojik hayat hikâyeleri ve Türk Destanları’nda “Kurucu Hakan Soyu ve Hayat Ağacı” bağlantısıyla bol bol karşımıza çıkar. Türk kültüründe göğün direğinin çadır direği olarak nitelendirildiğini ve Türk hakanlarının cihan hâkimiyeti anlayışını “Güneş tuğumuz-bayrağımız, gök de çadırımız olsun.” cümlesi ile ifade edilmiştir. Daha sonra Şaman davullarını dikey bir eksen olarak ortadan bölen kutsal sütun, göğün direği olması ve Kuzey Sibiry Türklerinden Sahaların “Cırıbına Cırılıatta Kız Baxatır” destanında göğün ulu direği tasvirinin geçmesi, Hayat Ağacı’ndaki göğün direği motifini açıklar.

Kaşgarlı Mahmud, Oğuzlardan bahsederken, onların yüksek bir dağla yakınlıklarına değinir ve “gözlerine ulu görünen” büyük bir ağaca “Tankrı” dediklerini söyler.

Derbent yakınlarında yaşayan Kumukların dokunulmaz ve kutsal saydıkları ağacı, "Tenkrihan" olarak adlandırmış olması ve diğer birçok tarihsel bilgi, Türklerin gözünde "Ulu Ağaç"ın, Tanrı'nın ilahi vasıflarını taşıdığını gösteriyor. Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Gazi'nin uykusuna girip, egemenliğinin nerelere kadar uzanacağını gösteren üç kıtaya dal-budak salan ve budaklarının gölgesi dört bir yanı örten de ağaçtı... Rüyadaki ağaç motifi, Türk destan kültüründeki Hayat Ağacına çok uygun düşüyor.

Türklerde Güneş Kültü

Proto(Ön) Türklerin inancında Güneş önemli bir yer tutar. Göğe büyük önem veren ve Gök Tengri'yi tanrılar tanrısı olarak gören Proto-Türkler yeryüzündeki tüm canlıların Güneş sayesinde yaşadıklarını, güneşsiz yaşamın olamayacağını Güneşin doğuşu ile ortalığın aydınlandığını ve ısındığını, vahşi ve yırtıcı hayvanların inlerine çekildiklerini gözleyince, kadınların doğurganlığı ile güneş arasında bir ilişki kurmuşlardır. Zira hem Güneş, hem de kadınlar yeryüzündeki yaşamın devamını sağlamaktadırlar. Bu nedenle kadınlara önem verip, saygı göstermişlerdir.

Tek ve yaratıcı kudreti ifade için kutsal yerlere Güneş resmi çizilmiştir. Bu hiç bir zaman Güneş'e taptıkları anlamına gelmez! Gökte ve yerde gördükleri en kudretli ve tek olan bu cismi, Yaratan'ın sembolü olarak kullanmışlar. Çünkü Güneş hayat verir, toprağı canlandırır, bitkileri yeşertir, insanları ısıtır, bazen de kurutur, öldürür. Sonsuz bir enerji kaynağıdır. Günümüzde bile Uygurlar, dualarında "Ey Güneş'i ısıtan Tanrı!" derler... Yani "Güneş bizi ısıtıyor, ama biliyoruz ki, onu da bir ısıtan var." Bu anlayış Güneş Kültü'nün günümüze yansımasıdır.

22 Aralık- Gece X Gündüz Savaşı

"Güneş, hayatın kaynağı olduğundan tüm insanlık için çok önemli. Türklerin inançlarına göre gecelerin kısalıp gündüzlerin uzamaya başladığı 22 Aralık'ta gece gündüzle savaşıyor. Uzun bir savaştan sonra gündüz geceyi yenerek zafer kazanıyor.

Güneşin bu zaferini, yeniden doğuşu Türkler büyük şenliklerle Akçam ağacı altında kutluyorlar. Güneşin yeniden doğuşu, bir yeni doğum olarak algılanıp, bayram olarak kutlanıyor. Bayramın adı Nardugan (nar=güneş, tугan, dugan=doğan) Doğan Güneş...

Güneşi geri verdi diye Tanrı Ülgen'e dualar ediyorlar. Duaları Tanrıya gitsin diye ağacın altına hediyeler koyuyorlar, dallarına bantlar bağlayarak o yıl için dilekleri

Derbent yakınlarında yaşayan Kumukların dokunulmaz ve kutsal saydıkları ağacı, "Tenkrihan" olarak adlandırmış olması ve diğer birçok tarihsel bilgi, Türklerin gözünde "Ulu Ağaç"ın, Tanrı'nın ilahi vasıflarını taşıdığını gösteriyor. Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Gazi'nin uykusuna girip, egemenliğinin nerelere kadar uzanacağını gösteren üç kıtaya dal-budak salan ve budaklarının gölgesi dört bir yanı örten de ağaçtı... Rüyadaki ağaç motifi, Türk destan kültüründeki Hayat Ağacına çok uygun düşüyor.

Türklerde Güneş Kültü

Proto(Ön) Türklerin inancında Güneş önemli bir yer tutar. Göğe büyük önem veren ve Gök Tengri'yi tanrılar tanrısı olarak gören Proto-Türkler yeryüzündeki tüm canlıların Güneş sayesinde yaşadıklarını, güneşsiz yaşamın olamayacağını Güneşin doğuşu ile ortalığın aydınlandığını ve ısındığını, vahşi ve yırtıcı hayvanların inlerine çekildiklerini gözleyince, kadınların doğurganlığı ile güneş arasında bir ilişki kurmuşlardır. Zira hem Güneş, hem de kadınlar yeryüzündeki yaşamın devamını sağlamaktadırlar. Bu nedenle kadınlara önem verip, saygı göstermişlerdir.

Tek ve yaratıcı kudreti ifade için kutsal yerlere Güneş resmi çizilmiştir. Bu hiç bir zaman Güneş'e taptıkları anlamına gelmez! Gökte ve yerde gördükleri en kudretli ve tek olan bu cismi, Yaratan'ın sembolü olarak kullanmışlar. Çünkü Güneş hayat verir, toprağı canlandırır, bitkileri yeşertir, insanları ısıtır, bazen de kurutur, öldürür. Sonsuz bir enerji kaynağıdır. Günümüzde bile Uygurlar, dualarında "Ey Güneş'i ısıtan Tanrı!" derler... Yani "Güneş bizi ısıtıyor, ama biliyoruz ki, onu da bir ısıtan var." Bu anlayış Güneş Kültü'nün günümüze yansımasıdır.

22 Aralık- Gece X Gündüz Savaşı

"Güneş, hayatın kaynağı olduğundan tüm insanlık için çok önemli. Türklerin inançlarına göre gecelerin kısılıp gündüzlerin uzamaya başladığı 22 Aralık'ta gece gündüzle savaşıyor. Uzun bir savaştan sonra gündüz geceyi yenerek zafer kazanıyor.

Güneşin bu zaferini, yeniden doğuşu Türkler büyük şenliklerle Akşam ağacı altında kutluyorlar. Güneşin yeniden doğuşu, bir yeni doğum olarak algılanıp, bayram olarak kutlanıyor. Bayramın adı Nardugan (nar=güneş, tugan, dugan=doğan) Doğan Güneş...

Güneşi geri verdi diye Tanrı Ülgen'e dualar ediyorlar. Duaları Tanrıya gitsin diye ağacın altına hediyeler koyuyorlar, dallarına bantlar bağlayarak o yıl için dilekleri

diliyorlar Tanrıdan. Nardugan Bayramı için evler temizleniyor. Güzel giysiler giyiliyor. Ağacın etrafında şarkılar söyleyip oyunlar oynuyorlar. Yaşlılar, büyük babalar, nineler ziyaret ediliyor, aileler bir araya gelerek birlikte yiyip içiyorlar. Yedikleri yaş ve kuru meyveler, özel yemek ve şekerleme. Bayram, aile ve dostlar bir araya gelerek kutlanırsa ömür çoğalır, uğur gelir anlayışı hâkim...

Akçam ağacı yalnız Orta Asya'da yetişiyormuş. Filistin'de bu ağacı bilmezlermiş. Bu yüzden bu olayın Türklerden Hristiyanlara geçtiği ve bunu da Hunların Avrupa'ya gelişlerinden sonra onlardan görerek aldıkları söyleniyor. Olayın Hz. İsa'nın doğumu ile hiç ilgisi yok Doğum, güneşin yeniden doğuşu!" diye anlatır, Sümerolog Muazzez İlmiye Çığ.

Hindi

Hindinin, Noel ve yılbaşı ile hiç alâkası yoktur. Amerika'ya ilk gelen İngiliz göçmenler açlıkla karşılaşmış... Kızılderililerin yardımıyla çabuk yetişen mısır sayesinde felâketten kurtulmuşlar. Mısır hasadı yaptıklarında, Kızılderilileri de davet edip hindi ziyafeti verdiler. Kasım sonundaki bu günü Amerikalılar Şükran Günü adıyla hâlâ kutlarlar. Hindinin vatani Amerika'dır. İlk gelenler bunu Hind Tavuğu sanmış Hindi tavuğu o zamanlar Türklerin hâkimiyetindeki Batı Afrika'dan Portekizli gemiciler tarafından getirildiği için hindiye "turkey" denmiştir.

Bir diğer söylenti ise Amerika'nın keşfedildiği yıllarda Akdeniz ticareti Levantenlerin elinde idi. Yeni kıtadan gelen hindiler de İngiliz halkına "Turkey Merchants" adı ile de bilinen "Levant Company" adlı şirket tarafından ulaştırılıyordu. Hatta bu sebepten Levantenler İngilizce'de "Turkey merchants" (Hindi tüccarları) olarak da anılırdı. Türkler tarafından getirilen bu yeni kuşun adına da halk Turkey bird (Türk kuşu) veya Turkey cock (Türk horozu) ismini verdi. Aslında keşiften önce de yine Osmanlı denizciler tarafından İngiltere'ye getirilen Gine tavuğu da bir süre Turkey bird olarak anıldıysa da daha sonra bu karmaşa çözülmüştür.

Sonuç

Samiha Ayverdi, "Kendi milli varlığını dürbünün ters tarafıyla küçük görmeye başlayan bir milletin yabancı kültürlerle kapılanması öldürücü darbedir." der. Yılbaşı

kutlamalarını, her şeyi yapabilme sanıp, çığırından çıkaranlarla onlara karşı çıkanların Türk kültüründen habersiz oldukları ortada...

Yukarıda açıkladığımız gibi Noel'de, Noel Baba'da, Noel Ağacı ve gelenekleri de Kültür ve Medeniyet'in diğer alanlarında olduğu gibi, Doğu kaynaklı olup, çok sonra Batı'ya geçmiştir. Bugün Batı kültürü denilen çok şeyin özümüzde olduğu bir gerçek... Başkalarını rahatsız etmeden, her şeyi dozunda ve kararında yaptığımız, birbirimize hoşgörüyle baktığımız gün, medenî sayılacağız...

İlk gençliğimin geçtiği Mardin'de Yılbaşı geldi mi ortalığı kaplayan tatlı telâşe, kara uygun beyaz yemeklerin pişirilmesi, çocuk ve gençlerin kar yığınlarını aşarak çok uzak mahallelerdeki evlerin kapılarını mani eşliğinde çalarak, hak gördükleri tatlıları(kuru üzüm, cevizli sucuk, pestil, ceviz, fındık, şekerleme) arkalarındaki çuvallara boca edip, evlerine dönmeleri. Millî Piyango çekilişleri sırasındaki sessizliği, küçük eğlenceleri, büyüklerden habersiz yenen kar helvalarını, Süryani evlerinde parlayan renk renk mumların ışıltısını ülkemizin en uygar şehri İzmir'de halâ hasretle anarım...

Kaynakça

- Abdülkadir İnan: Eski Türk Dini Tarihi, İstanbul-1976
- Orhan Türkoğlu: Türk Tarihinin Sosyolojisi 1, Ankara-
- Pervin Ergun, Türk Kültüründe Ağaç Kültü, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2004.
- Ebru Çetiner: Yılbaşı Gelenekleri ve Yeni Yılın Hikâyesi, www.internethavadis.com
- Haluk Berkmen: Güneş Kültü ve Tanrıçalar, www.astroset.com
- Muazzez İlmiye Çığ: Yılbaşı bir Türk Geleneği!
- tr.wikipedia.org

Ali Barış Tongur

BOYACI KIZ

Kafamda sürekli düşler kuruyorum. Örneğin tüm dünyadaki okyanusların sahibi benmişim, tüm suların sahibi olduğumu hayal ediyorum. Sonra bütün suları şişelere dolduruyorum. Düş kurarken bile düşüme ket vuruyordum. Bütün suların bana ait olma olasılığı hiç mantıklı gelmiyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse kendimi layık görmüyorum. İnsan düşünde bile kendini ezer mi?

Askerdeyken Başçavuş Ömer vardı. Bana "İnsan en çok düşünde özgür değildir." derdi. Ben de hep sorardım; "Başçavuşum olur mu öyle şey? Düşünde uçarsın, kaçarsın, ne bileyim her şeyi yapabilirsin. Üstelik yaptıklarından da sorumlu değilsin." derdim. "Haa işte o yüzden insan en çok düşünde özgür değildir ya. Yaptıklarımız-

dan sorumlu olmayacağımız bir hayatta özgürlükten bahsedemeyiz, düşündeki kişi sen değilsin. Sen, sana oyun oynuyorsun sadece. O yüzden özgür bir insan olmak için, yaptıklarımızın bedelini ödememiz gerek." demişti. Sahiden insan yaptıklarının bedelini ödemedikçe özgür olamaz mıydı? Bir de bedel neydi? Kafamda bütün bu sorulara anlamsız verdiğim cevaplar ile hem biraz yeşil, hem de biraz deniz görmek için sahile inmiştim. Sahile gelen bütün insanlar portatif sandalye getirmişti. Bende sadece gazete vardı. Portatif sandalye hayatımıza yaklaşık beş sene önce girmişti. Herkeste vardı. İnsanların yeni çıkan ürünleri bu kadar çabuk benimsemiş makul bir zeminde düşünürsek çok enteresandı. Yeninin tanımı kaybolmuştu. Yeni olan ne varsa tüm insanlarda vardı.

Gazetenin üstüne oturdum. Yaprak hışırtıları ile kayalıklara çarpan sular bir nebze olsun aklımı boşaltmama yardımcı oluyordu ama yetmiyordu. Aklım çok doluydu. Nedeni olmayan bir anksiyete halim vardı. Zaten nedeni olsa ve ben de bu nedeni bilsem, ben de portatif sandalye alardım. Çünkü sorunumu çözmüş ve yeniliğe açık bir insan olurdum. Ama yirmi iki yıldır yeni olan ne varsa kendime hor görüyordum. Kendimi sevmiyordum. Varlığım beni rahatsız ediyordu. Çoğu zaman varlığımın beni rahatsız ettiğini kabul etmiyordum, bu gibi zamanlarda ya boş boş televizyon izlerdim ya da uyurdum. Bu yaptığım iki eylem beni dış dünyadan soyutluyordu. Kafamda bir gölge belirdi, elimi alnıma koyarak bu gölgenin

nereden geldiğine baktım. Ayakkabı boyacısı bir kızdı. “Ayakkabılarınızı boyayabilir miyim?” dedi. Benim ayakkabılarım dünyadaki en temiz ayakkabıları arasında ilk bine girer iddiasına girmiştim. Kendi kendime; “Ayakkabılarım çok temiz. Gerek yok, kolay gelsin.” dedim. “Daha da temiz olmasını istemez misiniz?” dedi kız. “İstemem, hem ayakkabı varlığı gereği kirlenir, zaten ayaklarımızı korumak için giymiyor muyuz? Bırakın kirlensin. İnsanın uzvunu korumak için yapılan bir eşya bu.” dedim. “Ben de farklı bir şey demedim ki. Ayakkabının ne olduğunu biliyorum. Ayak-kabı adı üstünde, ben de eşya olarak değil bir kap olarak bakıyorum ayakkabılara.” dedi. Yazılan, çizilen tüm ayakkabı boyacıları tasvirlerinden çok daha değişik bir kızdı. Merakımı cezbetti. “Bu kadar insan var, lütfen gidin onlara sorun. Ben istemiyorum.” dedim. İçten içe de çok merak ediyordum. “Tamam, o zaman size iyi günler diyerek boya sandığını omzuna aldı. “Bir dakika bir dakika...” dedi. “Buyurun temizleyin ayakkabılarımı.” dedim. Sandığını omzundan indirerek yere koydu. Ayakkabılarımı aldı. Temizlemeye, boyamaya başladı. “Bu devirde, bu kadar temiz ayakkabıya hiç rastlamadım.” dedi. “Pek fazla yürümem, haliyle temizdir. Yani temiz tutmak için ekstra bir çabam yok.” dedim. “Evet, yürümediğiniz her halinizden belli.” dedi. Bir insanın ne kadar yürüyüp ne kadar yürümediğini ayakkabılarından anlayabilirsiniz. Boyacı kız haklıydı. O kadar çok haklıydı ki haklı olmanın verdiği durum yüzündeki kemiklerine kadar işlenmişti. Anlamamış gibi sordum yine de... “Her

halimden nasıl belli olabilir, olasılık üzerinden konuşuyorsunuz sadece.” dedim. “Öyle değil, sizin aceleniz yok. Bir yere yetişen insan değilsiniz, size ayakkabılarınızı temizlemek istediğimi söyledim, siz de olmaz demediniz, benim ayakkabılarım temiz dediniz.” dedi. İçimde fırtınalar kopuyordu. Boyacı kız sanki ayakkabılarımı boyamıyor, dünyamı boyuyordu. Hem de her renge. Neyden etkilendiğimi, nasıl etkilendiğimi anlamadım. Bir şekilde etkilendim boyacı kızıdan. “Su ister misiniz?” dedim. Beni onaylarcasına kafasını bir aşağı bir yukarı hareket ettirdi. Mataramdaki sudan ikram ettim. Çok susamıştı, kana kana içti. “Teşekkür ederim.” dedi. “Bir bardak daha ister misiniz?” dedim. “Yetti, çok teşekkürler.” dedi. Ona bütün hayatımı anlatmak istedim. Anlatılacak bir şey de yoktu. Sanırım boyacı kıza âşık olmuşum. Sürekli saçına bakıyordum saçları maviydi, saçının omzuna gelen kısmında şal vardı. Şal da siyah renkti. Çok güzeldi. “Benim işim bitti, ayakkabılarınızı giyebilirsiniz.” dedi. Keşke tüm ayakkabılarım yanımda olsaydı da hepsini boyasaydı. Ben de saçına baksaydım. Gitti. Peşinden gitmek istedim. Ayağa kalktım. Seslendim. “Adınızı öğrenebilir miyim?” dedim. “Adımın bir önemi yok, ben size âşık olmadım.” dedi. Nerden anladı? Neyi belli ettim. Koşmak istedim. Birden yere düştüm. Ayakkabım siyah renk olmuş ve de zincirle birbirine bağlanmıştı. Boyacı kız geri geldi. “Sizin sadece ayakkabınızı boyadım, hayatınızı değil. İsmimim bu yüzden önemi yok. Eğer hayatınızı boyamış olsaydım, Ömer Başçavuş’un kızı Ela olurum.” dedi.

Hareket edemiyordum. Öylece kalmıştım. Boyacı kız boya sandığını sırtına alıp Musa'nın denizi yardığı gibi denizden yürüyerek uzaklaşmıştı.

Sahi bu da bir düştü. Düşümde sevdiğim kız bana kelepçe vurmuştu.

Erkin Uzun

İYİLİK VE ADALET

Tünel'den caddeye çıktığımda saat on ikiyi geçiyordu. İstiklâl her zamanki gibi kalabalık ve coşkulu seyrine devam ediyor, türlü insan suretlerinden bir desen oluştuyordu. Biraz adımladım. Şişhane durağında güneşin yumuşattığı sıcak, ahşap bir bankta yatarak sırtını türlü figürlerle dans ettiren tombul bir kedinin yanına usulca oturdum. Müsait olmadığını söyler gibi kısıp gözleriyle yüzüme bakıyor, kuyruğunu ani hareketlere bir sağa bir sola atıyordu. Ön iki tırnağını çam kütüğüne saplayıp esnedi, yanıma sokularak hafif bir referansla patilerini altına alıp oturdu. Belli ki müsait, arkadaş kabul edecek durumdaydı. Bir yandan tünelle anıt arasında devran eden hızlı adımların birbiri ardına sıralandığı caddeyi seyrediyor, diğer yandan arkadaşımın çalıştırdığı jeneratörü dinliyorum. Adımların sıklaştığını ikimiz de fark ettik. Kalabalık da epey artmıştı. İki genç kalabalığı yararak hızlı adımlarla yürüyor, تنها olduğunu gördükleri oturduğumuz yere doğru vals eden adımlarla ilerliyordu. Beriki diğerine el etti, önümüzde duraksadılar. Arkadaşını eliyle durduran telaşla bize doğru dönerek:

“Burada mı ağabey?” dedi.

Ben başımı kaldırıp şaşkınca bakıyor, soruyu anlamıyordum. Zannederim ki arkadaşım da aynı durumdaydı. Hatta hiç umursamamış olacak ki başını bile kaldırmadı, patilerini altına almış yoga yapıyordu:

“Ne, burada mı?” diye karşı soru yönelttim. Öteki genç hızla öne atıldı:

“Dünyanın ve çağımızın en azılı, en hızlı düşmanı burada yargılanacak duymadınız mı?” dedi.

Doğrusu anlam veremedim. Bir kez daha soruyu soruyla geçiştirdim:

“Ne düşmanı, kim yargılıyor?”

“Adalet ve iyilik önünde yargılanacak.” dedi. Arkadaşı çekiştiriyordu, kimin yargılandığını sormadan yola koyuldular.

Merak içindeydim. Adalet, iyilik, azılı düşman... Arkadaşımla vedalaşıp iki gencin gittiği yönde yola koyuldum. Mekteb-i Sultanî'ye vardığımda hıncanın dolu bir kalabalık iki kürsünün karşısında toplanmış, kakofoni eşliğinde birbirlerine hararetli

cümlelerle bir şeyler söylüyorlardı. Ön sıralara geçmek neredeyse mümkün görünmüyor, yine de merak içinde safları yararak ilerliyordum. İki kürsüde iki hatip konuşuyor, kürsülerin arasında ise elleri arkadan bağlı sırtı dönük biri diz çökmüş duruyordu. Bir kürsüde Adalet; diğerinde ise iyilik yazısı göze çarpıyordu. Yanımdaki bir kadına sordum:

“Kim bu adamlar?”

Kadın, iyilik kelimesini yüksek sesle tekrarlarırken bir an duraksadı ve cevapladı:

“Yargıçlar... Platon ve Zemahşerî dedi.

“Kimi yargılıyorlar?”

“Zamanı, zamanı yargılıyorlar. O değil mi ki bizi zalimane pençesinde kıvrandıran!” Şaşkınca bakıyor, kadının söylediklerini anlamaya çalışıyorum. Diğer yandan hatipleri dinliyordum. Ötede adalet ve iyilik kelimesini yüksek sesle tekrar eden kalabalık ikiye bölünüyor birbirlerine haykırıyorlardı. Ortada kalmış gibi bir halim vardı. Gayriih-tiyari adalet kelimesinin yükseldiği kalabalığa karışıp kadının yanından ayrıldım. Adalet kürsüsündeki hatip Zemahşerîydi. Oldukça iddialı konuşuyor, taraftarlarını ateşlendiriyordu:

“Zamanı dizginlemek gerek! O bizi değil, biz onu idame edecek, irademize hapse-deceğiz! Adaletin sahibi biziz!”

Bir diğer kürsüde iyilik diye haykıran taraftarlara seslenen Platon:

“Akıl etmeksizin irade olmaz! Zaman serbest kalmalı! İyilik zamandan doğar.” diyor-du.

Ben iki hatibi dikkatle dinliyor, tartışmanın devamını merakla bekliyorum. İki grup arasında ise bir gürültü kopuverdi. Birkaç kişi kolundan tutup getirdiği çocuğu kalabalığın önünde bıraktı. Çocuk ağlayarak kürsülerin arasından hatiplere sesleniyordu. İki hatip; “sessizlik” diyerek sesini yükseltti.

Çocuk parmağıyla yerde diz çökmüş kişiyi göstererek anlatıyor, kalabalık, sessizliğe bürünmüş dinliyordu:

“Anam âmâ gözü görmez; babam ise ahrazdır, işitmez, konuşmaz. Zaman nemiz varsa çaldı! Anamı da babamı da yoksul koydu! Vakti zamanında o bir adamdı. Vakti doldu, serbest oldu. Rızığımızı da yiyip bitirmişti.”

Adalet ve iyilik savunucuları galeyana geldi, haykırmaya başladılar:

“Adalet! Çocuk için adalet! Hapis!”

“İyilik! Çocuk için iyilik!”

Zemahşerî düşünceli bir tavırdan çıktı ve seslendi:

“Bu adamın fıtratı kötüdür! Fıtratı kötü olana adalet tecelli etsin! ”dedi.

Platon söz aldı ve seslendi:

“İyinin yolu gözlenmeli! Adil olan onun arkasından gelecektir.” dedi.

Zemahşerî ve Platon kürsülerinden indi çocuğun yanına geldi. İkisi de kendi taraftarlarına bir süre dikkatlice baktılar.

Platon Zemahşerî'ye döndü ve seslendi:

“Bu çocuğun iyiliği temin edilmeli!”

Zemahşerî ekledi:

“Adalet çocuğa teslim edilmeli!”

Zemahşerî elini Platon'a uzattı, uzun süre bakiştılar... Sonra yüzlerini kalabalığa dönerek birlikte seslendiler:

“Çocuğa hakkı adalet içinde iyilikle teslim edilmeli!”

Sonra eski arkadaşımı gördüm; yanında oturduğum... Yere diz çökmüş duran zamanı patileriyle birkaç kez dövdü. Ardından tısladı ve bağırdı. Zaman buna dayanamadı ayağa kalktı ve yüzünü kalabalığa döndü.

Hatipler çocuğu aralarına alarak sırayla kalabalığa seslendi.

Platon:

“Zamanın çocuğa iyiliği hizmettedir!” dedi ve kazancını çocukla ve ailesiyle paylaşması şartıyla serbest kalmasına hükmetti.

Zemahşerî:

“Adil olan fıtratı terbiyede değil, zararı tazmin etmektedir! “dedi ve zamanın anne ve babanın hizmetini görmesi şartıyla serbest kalmasına hükmetti.

Adalet ve iyilik taraftarları birlikte kaynaşarak alkışladılar...

Arkadaşım ise çoktan köşedeki balıkçı tezgahının önünde adalet arıyordu...

Serpil Tuncer

ÖNCESİNDE MASLOW'UN TEMEL İHTİYAÇ TEORİSİ, SONRASINDA EDEBİYAT!

Her gece uykuya yatarız ama şafak söktüğünde gün, bizi bambaşka bir kaderle uyandırır. Belki kedere yol alırız belki de sevince. Bilinmezlik bizimdir, insanoğlunun yazgısıdır ve biz bu yazgıları olasılık içinde değerlendiririz. Olasılık, bir veya daha fazla olayın olma olasılığının olası sonuç sayısına bölünmesidir. Matematiksel bir terimdir ama ne yazık ki kapsamında insan da yer alır. İnsanın kaza geçirerek ölmesi ya da kanser olup ölmesi, depremde enkaz altında kalarak ölmesinden fazladır ama deprem toplu bir yıkıma sebep olduğu için hepimizi derinden sarsar. Doğal bir afettir. Afete karşı önlem gerekir.

Ne yazık ki tarihler 6 Şubat 2023 'ün 04.17'sini gösterdiğinde sarsıcı bir deprem yakaladı insanımızı. On bir il, ülkenin diğer şehirlerinde yaşayanlar gibi karşılamadı sabahı. O sabah, hiçbir sabaha benzemiyordu. Ne fırınlarda taze ekmek pişti, ne de kahvaltı için evlerde çay demlendi. Anneler evlatlarını öpüp koklayıp okula göndermedi, yataklar hiç düzeltilmedi. Kapılar ardına kadar açılmadı, pencereler günü, güneşin ışıltısıyla karşılamadı. O gün yas günüydü, küçük kıyamet, acı günüydü. Enkaz altından kalanları çıkarma, yaralıları hastaneye yetiştirme günüydü. Bu

dönemde edebiyat, sanat ve diğer elit zevkler ağza bile alınamazdı. Alınmamalıydı. Ama alındı. Öncelikle bu yazı bir edebiyat yazısı olmayıp bir tenkit yazısıdır. Cümlelerin boğazımıza tıkanıdığı şu günlerde gelin insanın ihtiyaç önceliklerine bir bakalım. Maslow'un ihtiyaç teorisinden bahsetmekte bence fayda var. Maslow insan ihtiyaçlarını 5 ana kategoriye ayırır.

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin en alt basamağını fizyolojik ihtiyaçlar oluşturmaktadır. Açlık, susuzluk, dinlenme, uyku, neslin devamı gibi ihtiyaçlar bu basamağın en temel unsurlarını oluşturmaktadır. Bir üst seviyede yer alan ihtiyaçları hissetmek için bu gereksinimlerin öncelikli olarak giderilmesi gerekmektedir. Söz gelimi aç olan bir insanın şiir yazması, kitap okuması, seyahat etmesi, ya da istediği bir alanda herhangi bir işle meşgul olması için öncelikli olarak açlık ihtiyacını gidermesi gerekmektedir. Bunun dışındaki ihtiyaçları ilk etapta daha az önemseyecektir.¹

İnsan yaşamında devamlılığı sağlaması ve organizmada denge bütünlüğünü koruması açısından fizyolojik gereksinimlerin karşılanması son derece önemlidir. Bunlar belli bir ölçüde doyurulmadıkları

takdirde organizmadaki denge hali bozulur. İhtiyaç ne kadar şiddetli hissedilirse vücuttaki gerginliğin şiddeti de o ölçüde artar. Biyolojik ihtiyaçlar olarak da bilinen bu ihtiyaçlar vücudun homeostatis yapısıyla da doğrudan alakalıdır. Homeostatis kavramı, vücudun kendi iç dengesini koruma halidir. Yani ihtiyaçların doğurduğu gerginlik ve dengesizlik halinin ortadan kalkması, vücut dengesinin yeniden sağlanması olarak da açıklanabilir. Örneğin insan vücudu belli bir standart da tuz ve şeker miktarını koruma ihtiyacına sahiptir. Bu standarttaki seviyeyi aşan bir düşüş gerçekleşmesi halinde organizma bozulan dengeyi tekrar tesis etmek için bu maddenin eksikliğini tatmin edecek şeylere yönelir. Dolayısıyla bu ihtiyaçlar insan iradesinin aksine kendiliğinden meydana gelip organizmanın hâkimiyeti altında bulunurlar.²

Kişi bu hiyerarşideki beş ihtiyacı aynı anda hissetse öncelikli olarak fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamaya odaklanacaktır. Bu ihtiyaçların nitelik bakımından temel ve ilkel gereksinimler olduğunu ileri süren Maslow, biyolojik yaşamın devamı için bunların karşılanmasını zorunlu kılar. Bu ihtiyaçlar giderilmeden yaşamın idame ettirilmesi söz konusu olamaz.³

Maslow'un temel ihtiyaç hiyerarşisi devam eder ve fizyolojik ihtiyaçların hemen ardından güvenlik ihtiyacı gelir. Doğanın yıkıcı etkilerinden ve insan yapısı tehlikelerden korunma bunun içinde yer alır. Bunun en temel dayanağı da konut ve barınma ihtiyacıdır.

Konut, yeme içme, dinlenme ve uyuma gibi temel ihtiyaçlar için bir yer sağlayabilir. Konutta barınmanın yanı sıra bu tip temel ihtiyaçlar giderilmektedir. Konutta temel fizyolojik ihtiyaçların karşılanması, güvenlik ihtiyacının tatmin edilmesi için bir temel oluşturur. Çünkü temel fizyolojik ihtiyaçların karşılanabileceği bir mekân olarak konut, güvenlik ihtiyacını karşılama aşamasında da bir çatı vazifesi görmektedir.⁴

Üçüncü olarak sosyal ihtiyaçlar gelir. Aidiyet, sevgi, kabul görme, sosyal yaşam bunlardan bazılarıdır. Değer verilme / saygınlık ihtiyacı: Statü, başarı, itibar, tanınma ise dördüncü sırada yer alır ve en son olarak da kendini gerçekleştirme bu hiyerarşinin en üst skalasıdır. Kendini gerçekleştirmeyi biraz açarsak, gelişim, bir işi başarıyla tamamlama, kariyer, yaratıcılık bunlar içinde yer alır.

Evler enkaza dönmüşken, yıkıntıların arasından sesimi duyan varken edebiyat yapmanın bir mantıklı açıklaması var mıdır sizce? Diyelim ki bu edebiyat geride kalanlar içindi denebilir ama geride kalanlar da empati yoksunu olmayacağına göre elit zevklere dönmek, doğal olarak zaman alacaktır. Acı dediğimiz; ateş düştüğü yeri yakar deyiminin gerçeğidir ancak bazı acılar herkesi yakar. İşte bu deprem ülkece hepimizi derinden sarsmıştır.

Vatanımıza ulusumuza geçmiş olsun! Umulur ki bu son yıkım olur. Zaman yaraları sarma zamanıdır. Gerisi teferruattır.

KAYNAKÇA

- 1-Gültekin Emine, Kur'an'ı Kerim'de İnsanın Temel İhtiyaçları Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisiyle Karşılaştırmalı-İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Temel İslam Bölümleri Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi İstanbul, Ağustos-2021- (İnanç, Yerlikaya, 2016: 316)
- 2-Gültekin Emine, Kur'an'ı Kerim'de İnsanın Temel İhtiyaçları Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisiyle Karşılaştırmalı-İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Temel İslam Bölümleri Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi İstanbul, Ağustos-2021 Eroğlu, F. (2017). Davranış Bilimleri, İstanbul: Beta Yayıncılık
- 3- Gültekin Emine, Kur'an'ı Kerim'de İnsanın Temel İhtiyaçları Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisiyle Karşılaştırmalı-İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Temel İslam Bölümleri Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi İstanbul, Ağustos-2021 Eren, E. (2012). Örgütsel ve Davranış Yönetim Psikolojisi, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- 4- Ender Erdem, Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramına Göre Konutların Swot Analizi İle Değerlendirilmesi Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Aile ve Tüketici Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Ankara 2008